

Noa Wildschut speelt Saint-Saëns

27.04 Arnhem
02.05 Nijmegen
03.05 Enschede

Martijn Dendievel dirigent Noa Wildschut viool

programma

Jean Sibelius (1865 - 1957)

De zwaan van Tuonela

Camille Saint-Saëns (1835 - 1921)

Violconcert nr. 3 op. 61 in b
Allegro non troppo
Andantino quasi allegretto
Molto moderato e maestoso - Allegro non troppo

pauze

Jean Sibelius

Symfonie nr. 2 op. 43 in D
Allegretto
Tempo andante ma rubato
Vivacissimo
Finale: Allegro moderato

phion

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

toelichting

Waar haal je als componist je inspiratie vandaan? Sibelius vond het in de Finse mythologie met zijn *Zwaan van Tuonela* en een veelheid van kleine invallen in zijn *Symfonie nr. 2*. Pianist Saint-Saëns zocht zijn heil bij een Spaans violist voor zijn *Derde Violconcert*.

Tocht naar de onderwereld

Tijdens zijn studie in Berlijn en Wenen was de jonge Jean Sibelius onder invloed gekomen van Bruckner en vooral Wagner. Het leek hem fantastisch, bewust als hij zich was van zijn Finse wortels, om een grootse opera in Wagneriaanse stijl te schrijven over een episode uit de *Kalevala*, het nationale Finse mythologische epos. Hij liep er lange tijd mee rond, componeerde zelfs enkele stukjes, maar liet na verloop van tijd het idee maar weer varen. De *Kalevala* liet hem echter zijn leven lang niet meer los en hij zou in diverse composities het verhaal tot leven laten komen. In 1896 was het de held Lemminkäinen die hem inspireerde tot een reeks symfonische gedichten. Een daarvan gaat over diens tocht naar de onderwereld, in de Finse mythologie Tuonela genoemd. De toegang wordt gevormd door een kloof met een rivier, met een zwarte zwaan als poortwachter. We zien en horen de verstilde sfeer van de traag stromende rivier waarin de zwarte zwaan waakzaam voorbijglijdt. De althobo zingt zijn melancholieke lied.

Sarasate

Camille Saint-Saëns was een echt wonderkind. Als driejarige schreef hij al zijn eerste composities en nog maar tien jaar oud gaf hij zijn eerste optredens met pianoconcerten van Mozart en Beethoven. Hij werd een ware klavierleeuw, niet alleen op de piano maar ook op het orgel. Jarenlang was

hij vaste organist van de Madeleinekerk in Parijs, waar een van de meest imposante orgels van de stad stond. Maar de viool was andere koek. Saint-Saëns kende het als instrument in de orkestmuziek en kamermuziek, maar voor een vioolconcert met alle technische uitdagingen van dien ontbrak hem de kennis. Gelukkig was daar de Spaanse meesterviolist Pablo de Sarasate, die hij rond 1859 leerde kennen. Op diens aandringen en met diens hulp schreef hij twee vioolconcerten. Het waren nog geen absolute meesterwerken, maar met het *Rondo Capriccioso* een paar jaar later kwam hij al een stuk verder. Er gingen echter nog heel wat jaren voorbij voordat hij zich in 1880 opnieuw aan een soloconcert voor de viool waagde. Ook bij dit *Violconcert nr. 3* was Sarasate nauw betrokken en hij keek later met plezier terug op de vele genoeglijke avonden die hij met de componist had doorgebracht ter voorbereiding op het werk.

In dit concert bewees Saint-Saëns hoezeer hij het virtuoos componeren voor de viool zich eigen had gemaakt. Alle violistische hoogstandjes staan niet op zichzelf, maar dienen het grotere geheel van het stuk, waar de orkestpartij prachtig uitgebalanceerd tegenover de solo staat. Het openingsthema klinkt als een gepassioneerde introductie van een csardas, helemaal passend bij het vurige temperament van Sarasate, die kon bogen op zigeunerbloed in zijn aderen. Geen groter contrast dan het

**HET VURIGE TEMPERAMENT
VAN SARASATE, DIE KON BOGEN
OP ZIGEUNERBLOED IN ZIJN
ADEREN**

CAMILLE SAINT-SAËNS WAS EEN ECHT WONDERKIND

daarop volgende andantino, geschreven als een zacht wiegende barcarolle. Opvallend is het slot van dit deel, waarin de viool in hoge flageolettonen en de klarinet in lage noten unisono samenspelen, een uniek staaltje van inventieve instrumentatiekunst. Na een korte recitatiefachtige overgang gaan solist en orkest er samen vandoor in een stormachtig rondo waarmee het concert eindigt.

Bekentenis van de ziel

In 1902 componeerde Sibelius zijn *Symfonie nr. 2*. Sinds de *Zwaan van Tuonela* was er heel wat gebeurd in Finland en met de componist zelf. Wakkerde zijn Lemminkäinen al de nationale gevoelens van zijn landgenoten aan, met zijn *Eerste Symfonie* en vooral *Finlandia* was het hek helemaal van de dam. De Finse bevolking ervoer in dit overtuigd patriotisch stuk het verzet tegen de Russische overheersing van het land en binnen de kortste keren was Sibelius het artistieke middelpunt van de onafhankelijkheidsbeweging. Het riep gemengde gevoelens bij hem op. Enerzijds voelde hij zich Fins nationalist, anderzijds was hij componist in hart en nieren die in de eerste plaats ging voor de artistieke schoonheid van de muziek. Dat kwam duidelijk naar voren in zijn *Tweede Symfonie*. Het was voor een deel een heldhaftig werk, zeker in de grandioze finale, die het volk opnieuw een hart onder de riem stak.

Maar als je wat meer gedetailleerd kijkt naar de ontstaansgeschiedenis van deze symfonie dan blijkt de inspiratie van veel meer kanten te komen en veel persoonlijker te zijn dan het componeren van een politiek statement. De eerste motieven vielen hem al in 1899 in tijdens een doopplechtigheid van het

kind van een goede vriend. In dezelfde tijd leerde hij de zevenjarige Irene Eneri kennen en was gecharmeerd van enkele stukjes die zij had gecomponeerd. Enkele melodieën van haar nam hij over in het eerste deel van de symfonie. In het tweede deel kwamen enkele thema's terecht die hij had bedacht voor een stuk genaamd *Christus*, maar dat tot enkele schetsen beperkt bleef. Een ander niet gerealiseerd project was een symfonisch gedicht op het verhaal van Don Juan dat hij via Mozarts opera *Don Giovanni* had leren kennen en waarvan een paar genoteerde motieven een plek kregen in de symfonie. Tot slot de verstilde passage die het razendsnelle tempo van het scherzo een paar keer onderbreekt: die was geïnspireerd op de tragische zelfmoord van zijn schoonzuster. Deze veelheid aan thema's en invallen weet Sibelius op een ingenieuze manier bij elkaar te brengen. Basis voor de hele symfonie is een motief van slechts drie noten waarmee de symfonie opent, dat als een Leitmotiv door alle delen heen klinkt en waaruit alle andere thema's voortkomen. De première van de *Tweede Symfonie* was een overdonderend succes en al gauw werd het werk uitgeroepen tot de 'symfonie van de onafhankelijkheid'. Sibelius' reputatie als symbool van de Finse natie was definitief gevestigd. Hij zelf dacht er het zijne van. Hoe patriottisch ook ontvangen, voor hem was deze symfonie veel meer een persoonlijke zoektocht naar zijn diepste emoties. In zijn eigen woorden: 'Mijn *Tweede Symfonie* is een bekentenis van de ziel.'

Kees Wisse

DEZE VEELHEID AAN THEMA'S EN INVALLEN WEET SIBELIUS OP EEN INGENIEUZE MANIER BIJ ELKAAR TE BRENGEN

biografie

Martijn Dendievel

De Vlaamse Martijn Dendievel is een echte muzikale duizendpoot. Op hoog niveau speelt hij blokfluit, slagwerk en klavecimbel. Als uitstekend cellist is hij oprichter van het Trio Telepatico. Maar zijn hart ligt bij het dirigeren. Nog maar vijftien jaar oud werd hij toegelaten tot het Koninklijk Conservatorium van Brussel en hij vervolgde zijn opleiding aan de Hochschule für Musik Franz Liszt in Weimar. Hij volgde masterclasses bij Bernard Haitink, Edo de Waart en Christian Thielemann. De dirigent heeft heel wat onderscheidingen op zijn naam staan. Zo won hij in 2021 de Deutsche Dirigentenpreis en de Conductors' Academy van het Tonhalle-Orchester

Zürich. Ook drong hij door tot de LSO Donatella Flick Competition en in 2022 de International Conducting Competition Rotterdam.

Inmiddels heeft Martijn Dendievel al een behoorlijke staat van dienst. Zo stond hij voor de Staatskapelle Weimar, het Gürzenich Orchester Köln en het Antwerp Symphony Orchestra. Van 2016 tot 2020 was hij eerste gastdirigent van het Akademisches Orchester Halle. Sinds 2018 is hij assistent-dirigent van het Symfonieorkest van Vlaanderen. Als 'Maestro von Morgen' krijgt hij ondersteuning van het Forum Dirigeren van de Deutsche Musikrat.

biografie

Noa Wildschut

Als dochter van een professionele altviolist en een vioolpedagoge was het niet verwonderlijk dat Noa Wildschut al op zeer jonge leeftijd de viool ter hand nam. Als zesjarige was ze soliste op het Kinderprinsengrachtconcert 2007 en maakte een jaar later haar debuut in het Amsterdamse Concertgebouw. Ze won diverse prijzen waaronder als negenjarige het Louis Spohr Wettbewerf in Weimar en in 2013 de Concertgebouw Young Talent Award. In 2017 ontving ze de Kersjesvioolbeurs. In het seizoen 2019/20 was ze ECHO Rising Star waardoor ze de gelegenheid kreeg om door heel Europa concerten te geven. Momenteel studeert ze nog bij Vera Beths aan het Amsterdams Conservatorium en bij Antje

Weithaas aan de Hochschule für Musik Hanns Eisler in Berlijn.

In haar nog korte maar zeer succesvolle carrière soleerde Noa Wildschut bij de meeste Nederlandse orkesten en in het buitenland bij onder meer het Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, het Pittsburgh Symphony Orchestra en de Kremerata Baltica. Daarnaast speelde ze samen met musici als Janine Jansen, Anne-Sophie Mutter (die Noa in haar Stiftung opnam) en de gebroeders Jussen. Haar eerste cd met het *Vioolconcert nr. 5* van Mozart werd enthousiast ontvangen. 'Een lenige, zilverachtige toon, die in expressieve maten verkleurt naar gloeiend brons', aldus de Volkskrant.

BINNENKORT IN DE CONCERTZAAL

HET 5 MEI-CONCERT OP DE AMSTEL

In het jaar dat Nederland 80 jaar vrijheid viert, verzorgt Phion, Orkest van Gelderland & Overijssel de muziek tijdens het 5 mei-concert op de Amstel. Jacco Post, algemeen directeur van Phion reageert: *'Wij zijn verheugd dat wij aan het eind van het eerste lustrumseizoen van Phion, waarin het thema vrijheid een van de rode draden in onze programmering is, zo'n eervolle rol bij de Nationale Viering van de Bevrijding spelen tijdens het 5 mei-concert op de Amstel in Amsterdam.'*

9 t/m 18 mei in Enschede, Arnhem, Apeldoorn en Doetinchem

LA MER VAN DEBUSSY

Impressionisme voert de boventoon in dit Franse programma van Phion onder leiding van Adam Hickox. Naast het *Fluitconcert* van Ibert, gespeeld door Joséphine Olech, en muzikale sprookjes van Ravel twee werken van Debussy. Het concert opent met de *Epigraphes* in de geraffineerde bewerking van Rudolf Escher. Tot slot neemt het orkest je mee de zee op met de weergaloze muziek van *La mer*.

23 t/m 31 mei in Enschede, Arnhem, Amsterdam, Zwolle en Nijmegen

BACH EN EEN SPETTERENDE HÄNDEL

Chef-dirigent Alexei Ogrintchouk laat zich van zijn barokke kant zien. Maar dan wel barok van de stevige soort. *Händels Water Music* klonk tijdens een boottochtje van de Engelse koning over de rivier de Theems. Geniet daarnaast van muziek van Johann Sebastian Bach.

Met dank aan:

Ministerie OCW, Provincies Gelderland en Overijssel, gemeentes Apeldoorn, Arnhem, Enschede en Nijmegen, Familie Heersink Innovatie Fonds, Sociëteit Apollo, Stichting Vrienden & Mecenaat van Phion, Dirkzwager, Koninklijke Burgers' Zoo, Appeldoorn, Bibu Arbeidsmediation, Bömer engineering services, Den Hartog Heuff notarissen, DK Makelaars, Eshgro, INN'Twente, Landgoed De Wilmersberg, Regalis, Van 't Hof Schoonmaak en ZON Zwolle.

Je kunt Phion op allerlei manieren steunen. Kijk voor meer informatie op phion.nl bij Steun.

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

phion.nl